

गुरुत्वेनातिभवति नास्ति मातृसमो गुरुः । गुरुर्गरीयान् पितृतो मातृतश्चेति मे मतिः ।
 उभौ हि मातापितरौ जन्मन्येवोपयुज्यतः । शरीरमेव सृजतः पिता माता च भारत ।
 आचार्यशिष्टा या जातिः सा दिव्या साऽजराऽमरा । अवस्था हि सदा माता पिता चाप्यपकारिणौ ।
 न संदुष्यति तत् कृत्वा न च ते दूषयन्ति तं । धर्माय यतमानानां विदुर्देवा महर्षिभिः ।
 यश्चावृणोत्यवितयेन कर्मणा चतं ब्रुवन्ननृतं सम्प्रयच्छन् । तं वै मन्येत पितरं मातरञ्च तस्मै न द्रुह्येत् कृतमस्य जानन् । ४०१०
 विद्यां श्रुत्वा ये गुरुं नाद्रियन्ते प्रत्यासन्ना मनसा कर्मणा वा । तेषां पापं भ्रूणहत्याविशिष्टं नान्यस्तेभ्यः पापक
 दस्ति लोके ।

तथैव ते गुरुभिर्भावनीयास्तथा तेषां गुरवोऽप्यर्चनीयाः ।
 तस्मात् पूजयितव्याश्च संविभाज्याश्च यत्नतः । गुरवोऽर्चयितव्याश्च पुराणं धर्ममिच्छता ।
 येन प्रीणाति पितरं तेन प्रीतः प्रजापतिः । प्रीणाति मातरं येन पृथिवी तेन पूजिता ।
 येन प्रीणात्युपाध्यायं तेन स्याद्रक्ष पूजितं । मातृतः पितृतश्चैव तस्मात् पूज्यतमो गुरुः । ४०११
 ऋषयश्च हि देवाश्च प्रीयन्ते पितृभिः सह । पूज्यमानेषु गुरुषु तस्मात् पूज्यतमो गुरुः ।
 केनचिन्न च वृत्तेन ह्यवज्ञेयो गुरुर्भवेत् । न च माता न च पिता मन्यते यादृशो गुरुः ।
 न तेष्वमानमर्हन्ति न तेषां दूषयेत् कृतं । गुरुणामेव सत्कारं विदुर्देवा महर्षिभिः ।
 उपाध्यायं पितरं मातरञ्च येऽभिद्रुह्यन्ते मनसा कर्मणा वा । तेषां पापं भ्रूणहत्याविशिष्टं तस्मान्नान्यः पापक
 दस्ति लोके ।

भृतो वृद्धो यो न विभर्ति पुत्रः स्वयोनिजः पितरं मातरञ्च । तद्वै पापं भ्रूणहत्याविशिष्टं तस्मान्नान्यः पापक
 दस्ति लोके । ४०१२

मित्रद्रुहः कृतघ्नस्य स्त्रीघ्नस्य गुरुघातिनः । चतुर्णां स्वयमेतेषां निष्कृतिं नानुशुश्रुम ।
 एतत् सर्वमनिर्देशेनैवमुक्तं यत्कर्त्तव्यं पुरुषेणेह लोके । एतच्छ्रेयो नान्यदस्मादिशिष्टं सर्वान् धर्माननुसृत्यैतदुक्तं ।
 इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि राजधर्मानुशासनपर्वणि अष्टाधिकशतोऽध्यायः ॥ १०८ ॥
 ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथं धर्मं स्यादुमिच्छन्नरो वर्त्तेत भारत । विद्वन् जिज्ञासमानाय प्रब्रूहि भरतर्षभ ।
 सत्यञ्चैवानृतञ्चोभे लोकानावृत्य तिष्ठतः । तयोः किमाचरेद्राजन् पुरुषो धर्मनिश्चितः ।
 किंस्वित् सत्यं किमनृतं किंस्विद्धर्म्य सनातनं । कस्मिन् काले वदेत् सत्यं कस्मिन् कालेऽनृतं वदेत् । ४०१५
 ॥ भीष्म उवाच ॥ सत्यस्य वचनं साधु न सत्यादिद्यते परं । यत्तु लोकेषु दुर्ज्ञानं तत्प्रवक्ष्यामि भारत ।
 भवेत् सत्यं न वक्तव्यं वक्तव्यमनृतं भवेत् । यत्रानृतं भवेत् सत्यं सत्यञ्चाप्यनृतं भवेत् ।
 तादृशो बध्यते बालो यत्र सत्यमनुष्ठितं । सत्यानृते विनिश्चित्य ततो भवति धर्मवित् ।
 अथनार्थोऽकृतप्रज्ञः पुरुषोऽप्यतिदारुणः । सुमहत् प्राप्नुयात् पुण्यं बलाकोऽन्धबधादिव ।
 किमाश्चर्यं यन्मूढो धर्मकामोऽप्यधर्मवित् । सुमहत् प्राप्नुयात् पुण्यं गङ्गायामिव कौशिकः । ४०१६
 तादृशोऽयमनुप्रश्नो यत्र धर्मः सुदुर्लभः । दुष्करः प्रतिसंख्यातुं न केनात्र व्यवस्यति ।